

Юр'єва Олександра,
Здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»
спеціальності «Менеджмент»
Науковий керівник: **Славіна Н.А.**
к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

МОДЕЛІ ТА МЕТОДИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Управлінське рішення — це результат творчої діяльності менеджера організації, який дає можливість вирішувати її проблеми та забезпечувати досягнення поставленої мети. Саме рішення є нічим іншим, як директивним актом, який спрямовує, координує і стимулює колективну діяльність. Головний об'єкт його впливу — соціально-економічні відносини, процеси і явища, які виникають у її виробництві.

Сучасна наука в області прийняття управлінських рішень піднялася на якісно новий рівень. В даний час розроблено ефективні управлінські технології, характерні для сучасних організацій. Використовується обчислювальна техніка, здатна оперувати великим обсягом кількісної і якісної інформації; створено комп'ютерні системи підтримки прийняття рішень, автоматизовані системи експертного оцінювання. Вони використовуються в процесі прийняття рішень і дозволяють приймати ефективні рішення в складних ситуаціях.

У практиці управління широко використовуються моделі процесу прийняття рішень. Моделювання власне процесу прийняття рішень дозволяє зробити істотний крок у бік кількісних оцінок результатів прийнятих рішень. При цьому роль якісного аналізу не принижується. Використання методу моделювання процесу прийняття управлінських рішень дозволяє підняти його на якісно новий рівень, розробити і впровадити в практику прийняття управлінських рішень сучасні технології. Професійне використання моделей процесу прийняття рішень дозволяє менеджеру контролювати інтуїтивні

розуміння при прийнятті рішень, зокрема забезпечувати великий ступінь несуперечності і надійності прийнятих управлінських рішень. При цьому слід розуміти, що модель дозволяє знайти раціональне рішення лише для спрощеного варіанта управлінського рішення. Тому не можна акт ухвалення рішення перекладати тільки на закладені в комп'ютер моделі ситуації й отримані з їхньою допомогою альтернативні варіанти управлінських рішень. Вони носять лише рекомендаційний характер і сприяють розробці ефективного управлінського рішення.

Моделі процесу управління розрізняються між собою. Але ніяка модель не може врахувати абсолютно усі чинники. Однак професійно розроблена модель відрізняється тим, що дозволяє врахувати найбільш істотні з них. Приведемо економіко-математичну модель вибору першочергових (пріоритетних) проблем, які стоять перед організацією для їхнього першочергового вирішення, побудовану з використанням методів змішаного лінійного і цілочисельного програмування [3, с. 316].

До методів прийняття рішень відносять неформальні методи, колективні, методи багаторівневого анкетування, кількісні.

Неформальні (евристичні) методи прийняття рішень ґрунтуються на аналітичних здібностях осіб, що приймають управлінські рішення. Вони базуються на накопиченому досвіді та інтуїції менеджера, їхня перевага полягає в тому, що рішення приймаються оперативно, їхній недолік: вони не гарантують захисту від вибору помилкових рішень, тому що інтуїція може іноді підвести менеджера.

Колективні методи потребують прийняття рішень визначеним колом осіб, учасників даної процедури. Це тимчасовий колектив, що складається з керівників і виконавців, які можуть вирішувати поставлені завдання. Найбільш поширений метод колективної підготовки управлінських рішень — це «мозковий штурм» (групове генерування нових ідей і наступні прийняття рішень).

Метод багаторівневого анкетування (метод Дельфі) полягає в тому, що після кожного туру дані анкетування допрацьовуються, й отримані результати повідомляються експертам із зазначеними оцінками. Перший тур анкетування проводиться без аргументації. У другому турі відмінна від інших відповідь повинна бути аргументована або ж експерт змінює оцінку. Після стабілізації оцінок опитування припиняється.

В основі кількісного методу прийняття рішень лежить науково-практичний підхід, що пропонує вибір оптимальних рішень шляхом оброблення (за допомогою ЕОМ) великої кількості інформації. Розрізняють такі моделі, в основі яких лежать математичні функції: лінійне моделювання (лінійні залежності); динамічне програмування - дає можливість вводити додаткові змінні в процесі виконання завдань; імовірнісні та статистичні моделі — реалізуються в методах теорії масового обслуговування; теорія ігор — моделювання ситуацій, прийняття рішень, у яких враховуються розбіжності інтересів різних підрозділів підприємств; імітаційні моделі, що дозволяють експериментально перевірити реалізацію рішень, змінити вихідні передумови, уточнити вимоги до них тощо[4, с. 230].

Для прийняття рішень найбільш ефективними вважаються такі методи:

1. Самовирішення — керівник на підставі наявної інформації вирішує проблему самостійно. Різновидом цього типу є інтуїтивне управлінське рішення і рішення, що ґрунтується на висновках.

2. Метод «пошук інформації». Керівник, використовуючи цей метод, прагне одержати від підлеглих йому співробітників інформацію з проблеми, що його цікавить, але без пояснення якої мети.

3. Метод «індивідуальна консультація». Керівник, використовуючи цей метод, пояснює спочатку проблему своїм співробітникам, які висловлюють свої точки зору і дають свої пропозиції, а потім сам приймає рішення.

4. Метод «консультація групи». Керівник у даній ситуації ставить проблему перед групою співробітників, потім приймає рішення особисто, незалежно від того, чи збігається воно з пропозицією, висловленою групою.

Специфіка української соціально-економічної дійсності полягає в тому, що для вітчизняних підприємств об'єктивно потрібна нова управлінська концепція. У сучасних умовах перманентної економічної та політичної нестабільності і ризику універсальна методологія втрачає свою актуальність, а на зміну їй приходить необхідність застосування окремих методів, які з точки зору менеджера найбільш за все підходять та відповідають щохвилинній ситуації. Для оволодіння сучасними джерелами впливу менеджеріві необхідні творчий підхід, відданість для того, щоб ефективні методи управління використовувалися цілеспрямовано й сприяли результативності організації в цілому.

Список використаних джерел

1. Марченко В. Сучасні інформаційні технології прийняття раціональних управлінських рішень. Техніка АПК. 2007. № 3. С. 9-11.
2. Олексів І.Б. Метод прийняття управлінських рішень на засадах компромісного розв'язання. Актуальні проблеми економіки. 2004. № 12. С. 142 - 149.
3. Славіна Н.А. Концепція ситуаційного підходу в сучасній теорії та практиці менеджменту. Національне виробництво в умовах реформування: Стан і перспективи інноваційного розвитку та міжрегіональної інтеграції Матеріали доповідей міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 30 жовтням 2015р.) с.315-317.
4. Славіна Н.А., Лаврук О.С. Бенчмаркінг як інструмент маркетингової діяльності аграрного підприємства. Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка. Том 2 Вип.26. Кам'янець-Подільський, 2017. С.229-235.